

Praha 13. 11. 2013

51

Zpráva o rodičce 2012

Report on mother at childbirth 2012

Souhrn

Úhrnná plodnost žen v České republice se mírně zvýšila, v roce 2012 připadlo průměrně na jednu ženu během jejího reprodukčního období 1,45 dítěte, zatímco v loňském roce to bylo 1,43 dítěte. Těžiště plodnosti se přesouvá do vyšších věkových skupin, ženy ve věku 30 až 34 let měly stejně jako v loňském roce vyšší specifickou plodnost než ženy ve věku 25 až 29 let. Necelá polovina matek byly prvoroďičky. Nadále pokračuje nárůst podílu porodů císařským řezem (25,0 %). Většina matek netrpěla v těhotenství závažnějšími komplikacemi.

Summary

Total fertility rate in the Czech Republic slightly increased, in 2012 it was 1.45 child per one woman during her reproduction period it was 1.43 previous year. The focus of fertility is moving to higher age groups, women in age from 30 to 34 years have had higher age specific fertility as women in age from 25 to 29 years as same as previous year. Less than half of mothers were primiparas. Grow proportions of Caesarean section deliveries (25.0 %) continuous yet. The major part of mothers did not suffer major complications in pregnancy.

Zdrojová data pro tuto aktuální informaci jsou čerpána z Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Národního registru reprodukčního zdraví - rodičky, který je veden v Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Hlášení podléhají všechny rodičky včetně cizinek bez ohledu na typ pobytu, jejichž porod či poporodní ošetření proběhly na území České republiky. Udaje o porodech mimo zdravotnická zařízení, domácích a utajených porodech vychází z Doplňkové tabulky pro ženská oddělení nemocnic výkazu o lůžkovém fondu zdravotnického zařízení.

Úhrnná plodnost, která vyjadřuje průměrný počet dětí, které by se narodily jedné ženě během jejího reprodukčního období za předpokladu zachování konstantních měr plodnosti sledovaného kalendářního roku, se od loňského roku opět mírně zvýšila (1,45 oproti 1,43 v roce 2011). Ačkoli došlo k nepatrnému nárůstu, úhrnná plodnost nadále zůstává pod tzv. záchovnou hranicí prosté reprodukce (2,1 dítěte na 1 ženu) a populace stárne přirozenou měnou.

Jedním ze zásadních trendů plodnosti v posledních letech je odsouvání porodů do vyššího věku. Až do roku 1997 byly specifické míry plodnosti nejvyšší u žen ve věku 20–24 let. V období 1998 až 2010 se na celkové plodnosti nejvíce podílely ženy ve věku od 25 do 29 let. V posledních dvou letech mají nejvyšší míry plodnosti ženy ve věku 30–34 let. Tím se Česká republika zařadila mezi mnoho zemí západní Evropy, kde má tato věková skupina nejvyšší plodnost. Také plodnost žen starších 35 let se zvyšuje.

Matkám starším 35 let se v roce 2012 narodilo téměř 19,8 tisíc dětí, což činí 18,2 % z celkového počtu 108,6 tisíc živě narozených. V celoevropském srovnání lze tento podíl stále považovat za průměrný. Nejvíce dětí se matkám starším 35 let rodí ve Španělsku, Švýcarsku a Irsku. Zde se tento podíl pohyboval okolo 30 %.

Většinu rodiček tvořily v roce 2012 prvorodičky (47,1 %), 36,8 % žen rodilo podruhé a pro 16,1 % rodiček se jednalo o třetí či další porod.

Stále více dětí se rodí mimo manželství. Absolutní počet narozených mimo manželství se od roku 1970 zvýšil téměř šestkrát (z 8,1 tisíc na 47,1 tisíc dětí), podíl mimomanželsky narozených narostl na téměř osminásobek. V roce 2012 činil 43,4 % živě narozených dětí, oproti 41,8 % v roce 2011. V Evropě se rodí nejvíce dětí mimo manželství na Islandu a v Estonsku (65,0 %, resp. 59,7 %, dle dat Eurostatu, 2011).

Struktura rodiček podle vzdělání je odvislá od celkové vzdělanosti žen v populaci. V roce 2012 byly mezi rodičkami nejčastěji zastoupeny ženy se středoškolským vzděláním (57,8 %), matky vysokoškolačky představovaly 25,4 % a matky se základním vzděláním 10,2 %. U zbývajících více než 6 % matek nebylo vzdělání zjištěno.

Regionální rozložení porodů podle sídla zdravotnického zařízení je závislé na počtu žen ve fertilním věku ve spádové oblasti zařízení a velikosti a počtu jednotlivých porodnic v regionu. V roce 2012 byl nejvyšší počet porodů evidován v Hlavním městě Praze, dále pak v Jihomoravském a Středočeském kraji. Naopak nejnižší počet porodů byl ve stejném roce v Karlovarském, Libereckém a Pardubickém kraji.

Přibližně 0,2 % porodů každoročně proběhne mimo zdravotnická zařízení. Podle dat, která vykazala ženská oddělení nemocnic na Výkaze o lůžkovém fondu zdravotnického zařízení, bylo v loňském roce 265 porodů mimo zdravotnická zařízení. Plánovaně domácích bylo 7,2 % z nich. O utajení své totožnosti v souvislosti s porodem na základě zákona č. 422/2004 Sb. požádalo v loňském roce 11 rodiček.

I nadále pokračoval nárůst podílu porodů císařským řezem (per SC), což souvisí s rostoucím průměrným věkem rodiček, stále větším počtem rodiček po umělém oplodnění a stoupajícími počty vícečetných těhotenství. Dochází tak k růstu podílu rizikových či ohrožených těhotenství, u kterých by vedení porodu vaginální cestou nebylo bezpečné. V roce 2012 bylo evidováno 26,5 tisíc těchto porodů, při nichž se narodilo 27,7 tisíc dětí. Na celkovém počtu porodů se císařské řezy podílely 25,0 %. V porovnání s ostatními evropskými zeměmi se Česká republika pohybuje přibližně uprostřed škály zemí dle počtu provedených císařských řezů na tisíc narozených dětí.

Během těhotenství muselo být hospitalizováno 15,9 % žen. V naprosté většině případů se jednalo pouze o krátkodobé hospitalizace, 78,6 % ze všech hospitalizovaných těhotných strávilo v nemocnici maximálně jeden týden. Déle než 4 týdny bylo hospitalizováno pouze 6,4 % těhotných žen.

Naprostá většina matek (86,5 %) netrpěla v těhotenství žádnou závažnou komplikací. Nejčastějšími komplikacemi v těhotenství byly stejně jako v loňském roce gestační hypertenze (2,1 % rodiček). Nejčastějšími porodními komplikacemi byly nástřih hráze (33,9 %), dále pak poranění hráze nebo čípku (17,1 %) a ztráta více než 500 ml krve (4,4 %). Téměř polovina žen (48,0 %) neměla žádné komplikace během porodu. Podíl rodiček bez porodních komplikací stoupá spolu s věkem (a pravděpodobně také s počtem předchozích porodů).

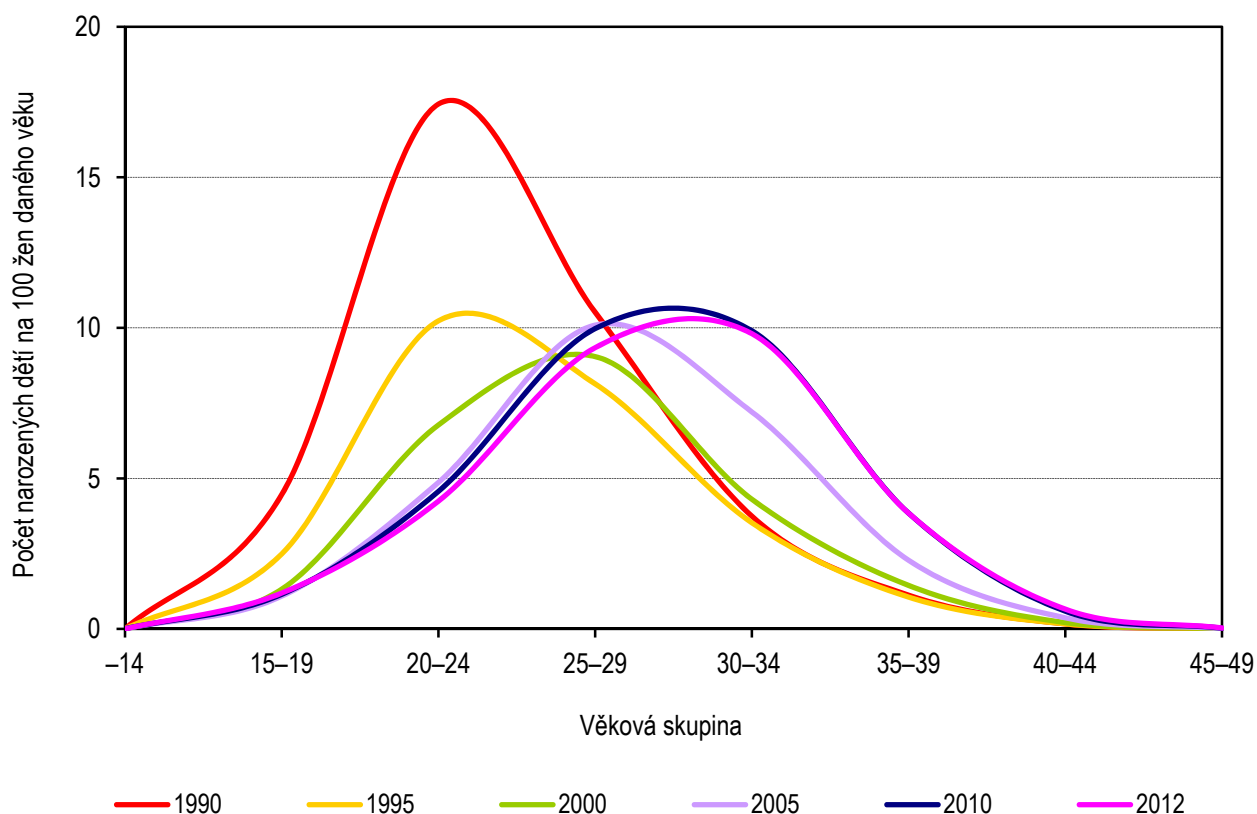
V roce 2012 byly 87,2 % rodiček podány léky během porodu (oproti 88,2 % v roce 2011). Nejčastěji se jednalo o uterotonika (léky na posílení činnosti děložního svalstva), z nichž je nejužívanější hormon oxytocin. Opět se mírně zvýšil počet rodiček, kterým byla

podána antibiotika (v roce 2001 pouze 14,1 %, v roce 2012 již 35,4 %). Nárůst užívání antibiotik při porodu pravděpodobně souvisí s nárůstem podílu porodů císařským řezem.

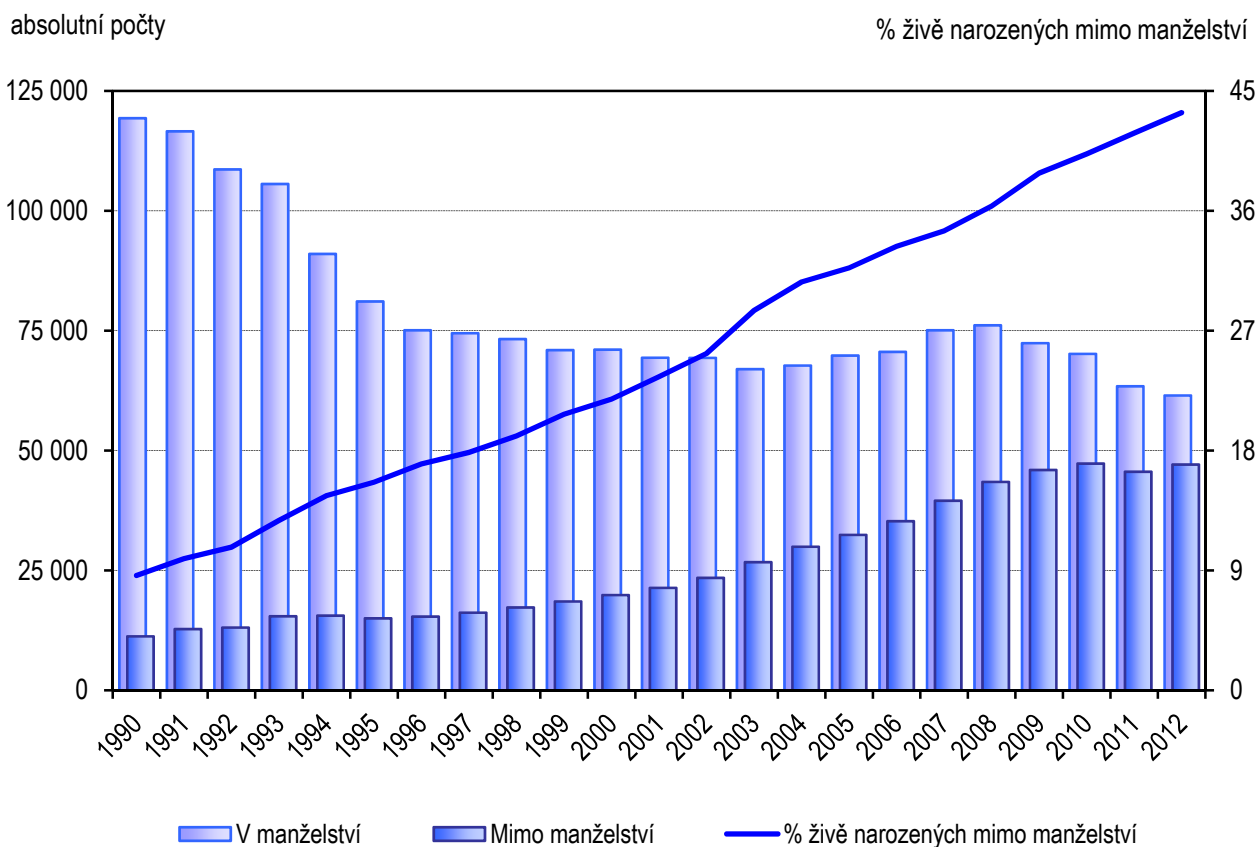
Rozdělení rodiček podle doby od odtoku plodové vody k porodu je velmi podobná jako v loňském roce. Nejvíce rodiček porodilo do 12 hodin po odtoku plodové vody (89,2 %), do 24 hodin porodilo 6,7 % rodiček, do 47 hodin pak 3,1 % rodiček. Necelé jedno procento rodiček porodilo za více než 48 hodin po odtoku plodové vody.

Vypracovala: Mgr. Jitka Marková

Vývoj specifických měr plodnosti podle věku

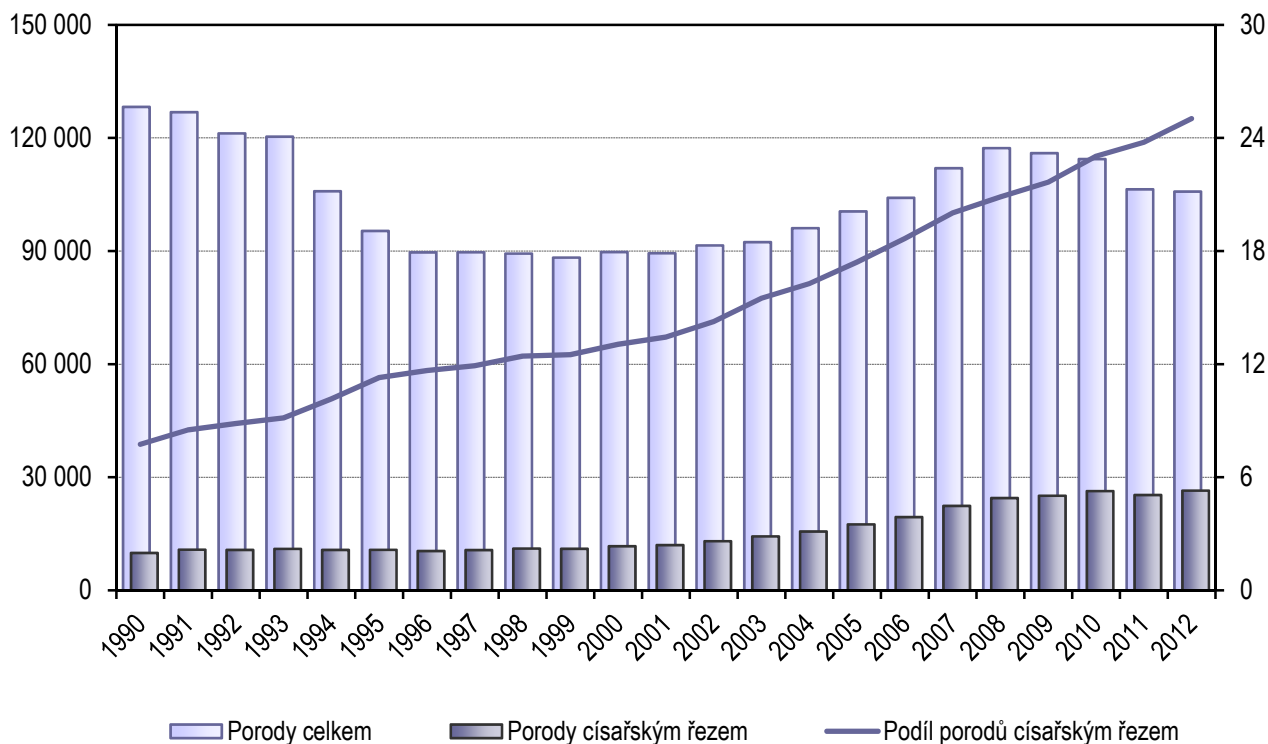
Vývoj počtu živě narozených dětí podle legitimacy

Vývoj počtu porodů, porodů císařským řezem a podílu porodů císařským řezem

absolutní počty porodů

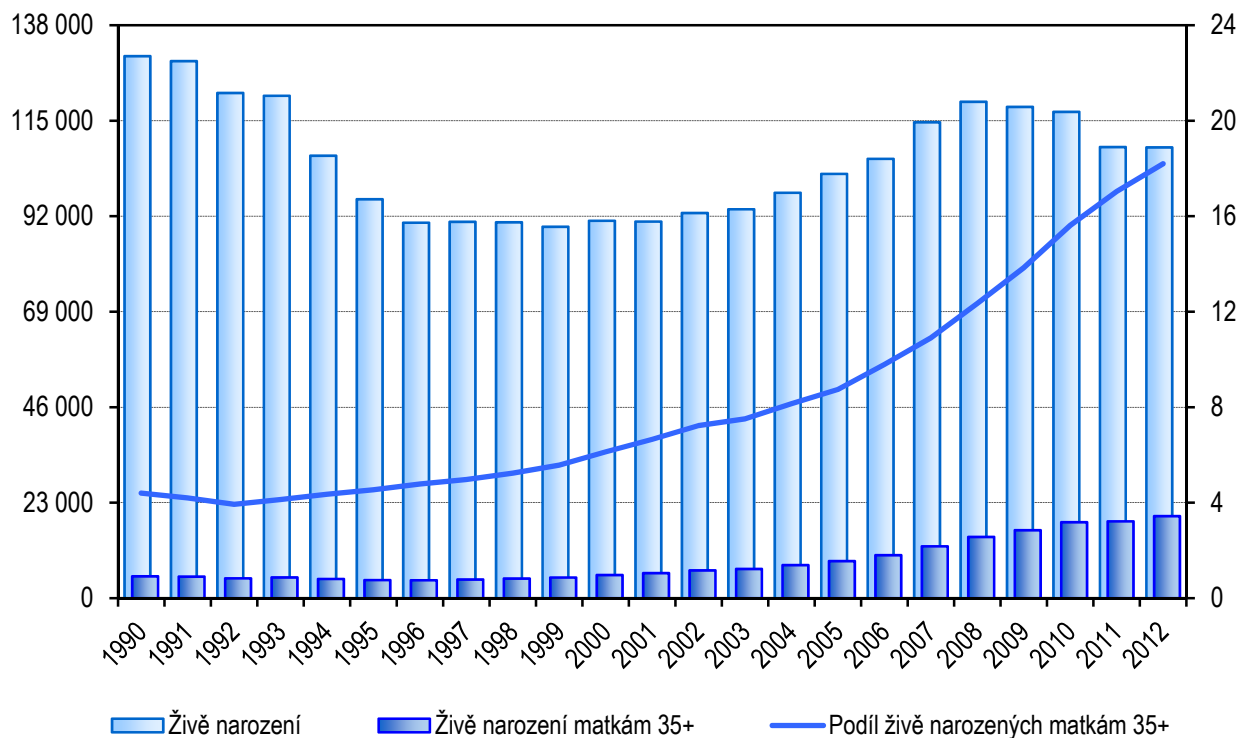
% porodů císařským řezem

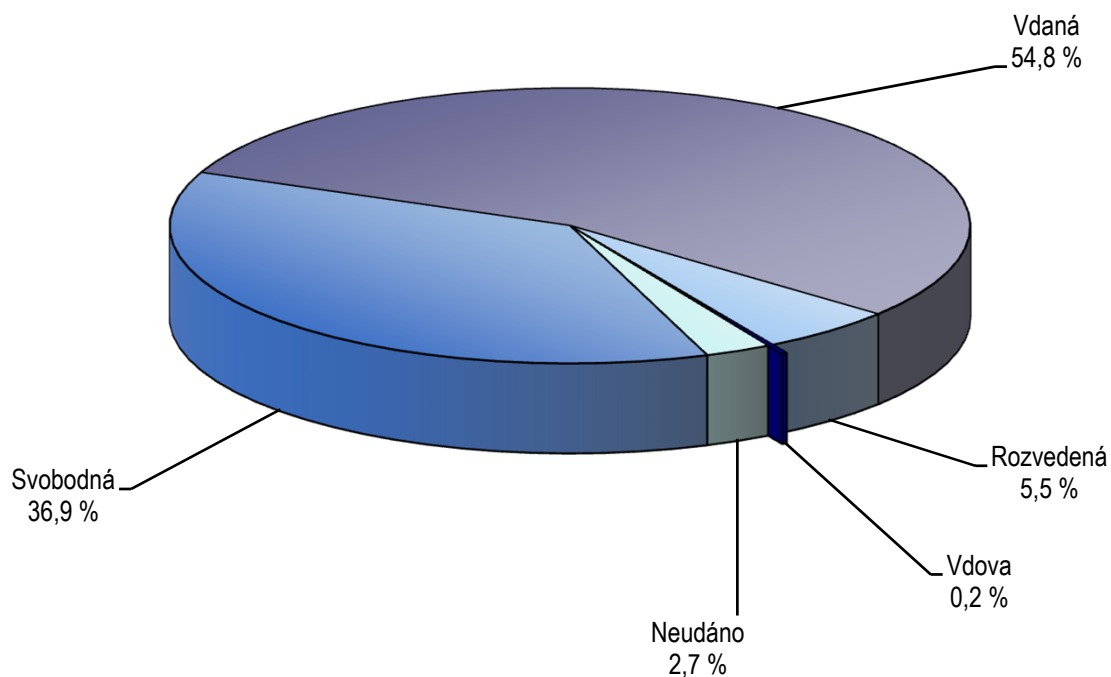
Vývoj počtu živě narozených, živě narozených matek ve věku 35+ a podílu živě narozených matek ve věku 35+

absolutní počet narozených

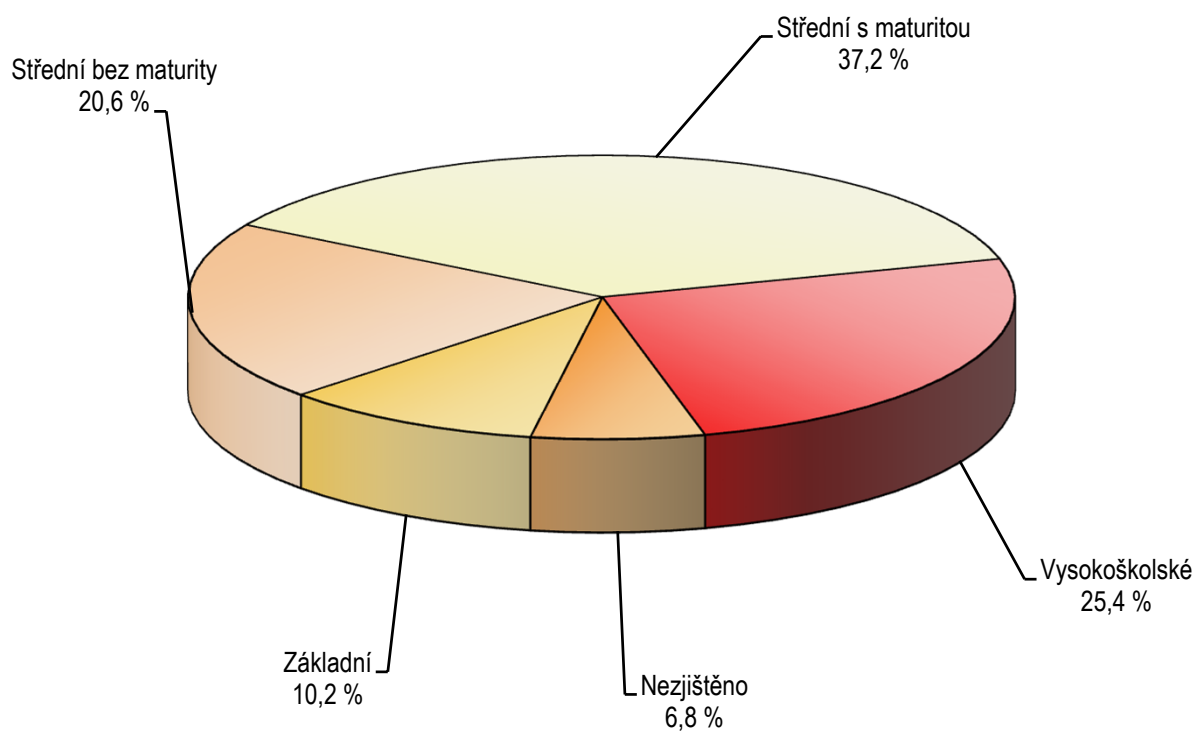
% živě narozených matek ve věku 35+

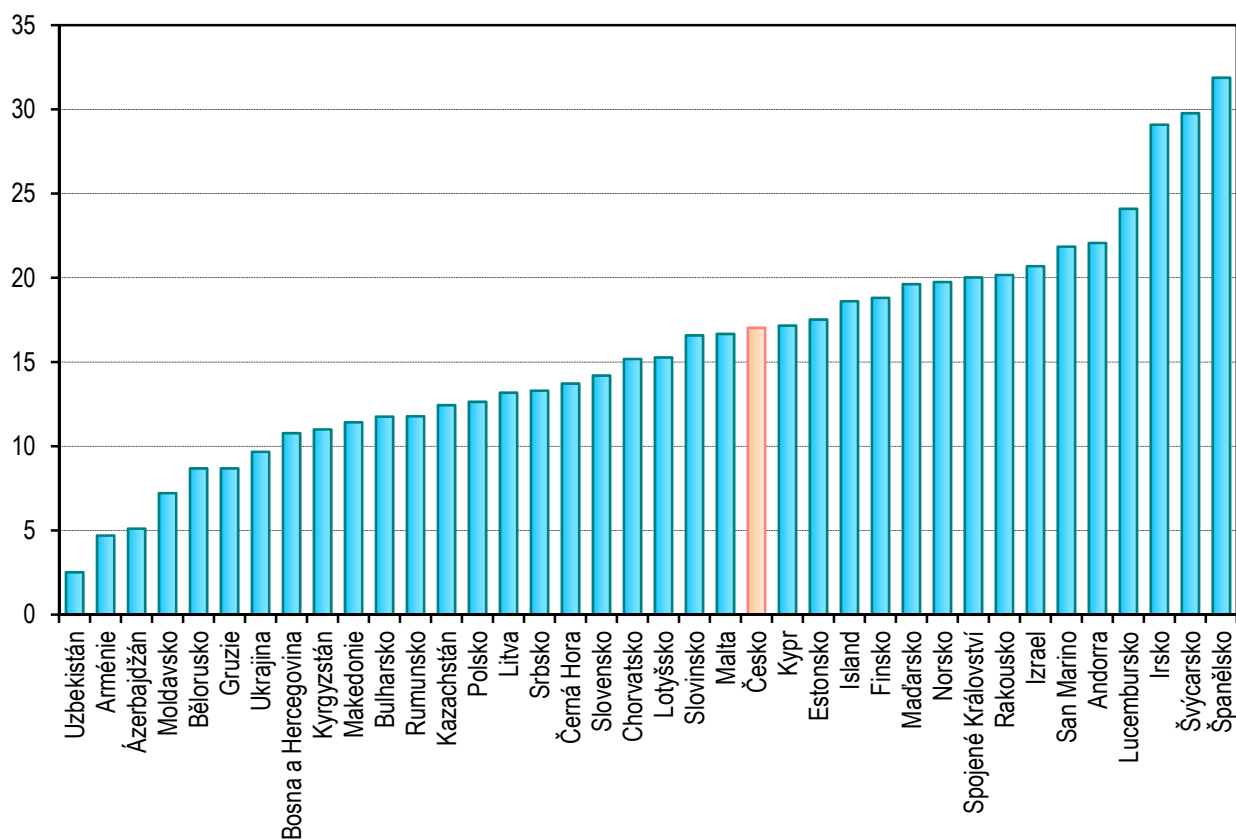
Struktura rodiček podle rodinného stavu, rok 2012

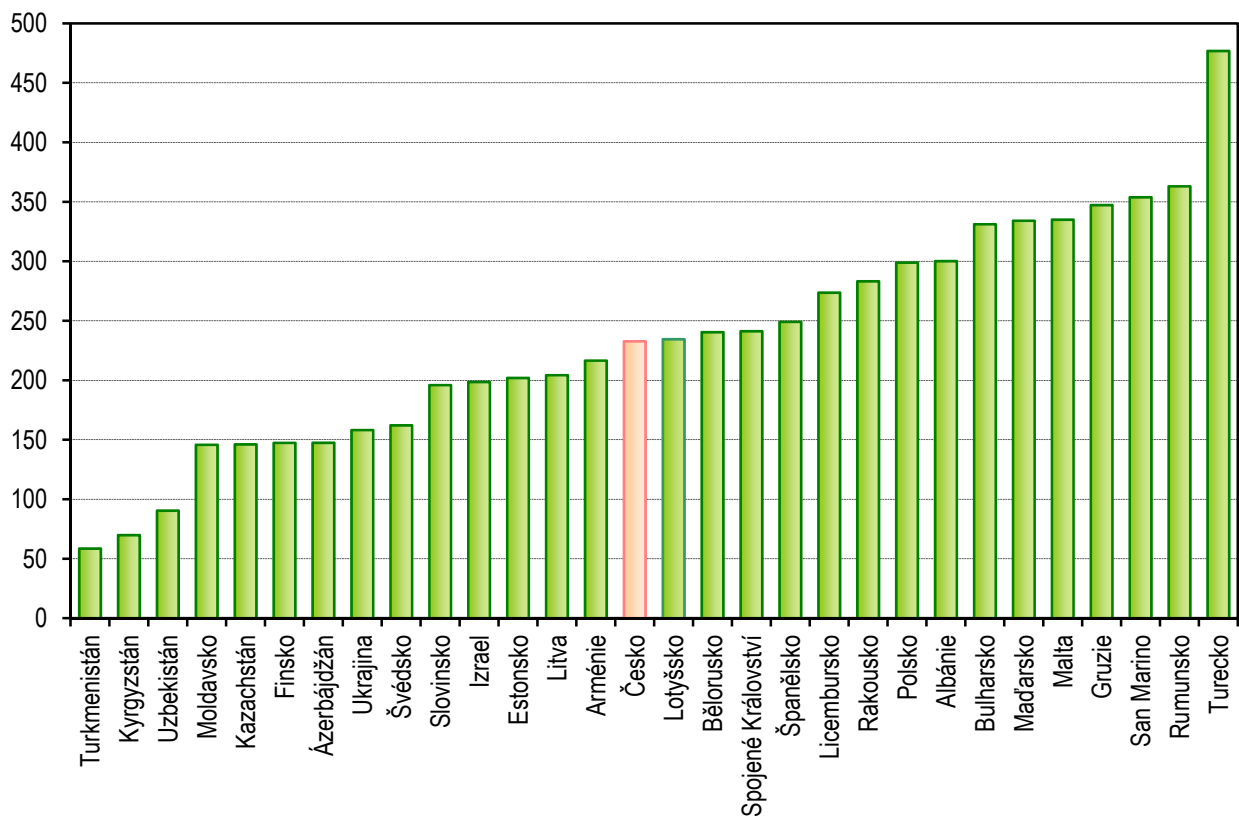
Struktura rodiček podle vzdělání, rok 2012

**Podíl (v %) živě narozených matkám ve věku 35+
dle databáze HFA (Health for All database), rok 2011**

**Počet porodů císařským řezem na 1 000 živě narozených
dle databáze HFA (Health for All database), rok 2011**

Počet porodů v jednotlivých porodnicích ČR v roce 2012

